

สุโขทัย เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง คำว่า “สุโขทัย” มาจากสองคำคือ “สุข+อุทัย” อันมีความหมายว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” สุโขทัยเป็นราชธานีแห่งแรกของไทย ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ.1700 มีกษัตริย์ปกครองหลายพระองค์ ที่สำคัญคือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชผู้ประดิษฐ์อักษรไทยและวางรากฐานการเมืองการปกครอง ศาสนา ตลอดจนขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง

อาณาเขต

จังหวัดสุโขทัยอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 440 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 6,596 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ	จดจังหวัดแพร่
ทิศใต้	จดจังหวัดกำแพงเพชร
ทิศตะวันออก	จดจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดอุตรดิตถ์
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดตาก และจังหวัดลำปาง

การปกครอง

สุโขทัยแบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสุโขทัย อำเภอกงไกรลาศ อำเภอคีรีมาศ อำเภอทุ่งเสลี่ยม อำเภอบ้านด่านลานหอย อำเภอศรีสัชชนาลัย อำเภอศรีสำโรง อำเภอสวรรคโลก และอำเภอสรีนคร

การเดินทาง

ทางรถยนต์ จากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้ 2 ทางคือ

1.ตามทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านนครสวรรค์ กำแพงเพชร เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 101 ผ่านอำเภอรามนครพิชัย อำเภอคีรีมาศ ระยะทางประมาณ 440 กิโลเมตร

2.ตามทางหลวงหมายเลข 1 ประมาณ กม. ที่ 50 เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 32 ผ่าน อยุธยามุ่งสรวงนครสวรรค์ แล้วเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 117 ตรงเข้าพิษณุโลก ก่อนจะเปลี่ยนไปใช้ทางหลวงหมายเลข 12 เข้าสู่สุโขทัย รวมระยะทาง 427 กิโลเมตร

ทางรถโดยสารประจำทาง

มีรถโดยสารทั้งแบบธรรมดาและปรับอากาศ ออกจากสถานีขนส่งสายเหนือ ถนนกำแพงเพชร 2 ทุกวันจากกรุงเทพฯ-สุโขทัย

ใช้เวลาเดินทางประมาณ 7 ชั่วโมง ติดต่อรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ บริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) โทร. 936-3660, 936-3666

นอกจากนี้ยังมีบริษัทเดินรถเอกชนวิ่งบริการ ได้แก่ บริษัท วินทัวร์ โทร. 611-039 และบริษัท พิษณุโลกยานยนต์ โทร. 258-941, 258-647

ทางรถไฟ

มีรถด่วนและรถเร็วสายเหนือออกจากสถานีหัวลำโพง ไปลงที่พิษณุโลกทุกวัน จากนั้นจึงเดินทางต่อโดยรถประจำทางไปสุโขทัย อีก 59 กิโลเมตร ติดต่อรายละเอียดที่หน่วยบริการเดินทาง โทร. 223-7010, 223-7020

ทางเครื่องบิน

การบินไทยมีเที่ยวบินจากกรุงเทพฯ ไปลงที่พิษณุโลกทุกวัน วันละ 4-5 เที่ยวบิน จากนั้นจึงเดินทางต่อโดยรถยนต์ไปสุโขทัย สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร. 280-0060, 628-2000 พิษณุโลก (055)258-029, 258-020

บริษัท บางกอกแอร์เวย์ส มีเครื่องบินจากกรุงเทพฯ-สุโขทัย ออกวันละ 1 เที่ยวบิน สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร. 229-3456-63 พิษณุโลก (055) 612448

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอำเภอเมือง

ศาลพระแม่ย่า ตั้งอยู่หน้าศาลากลางจังหวัดสุโขทัย ถนนนิกรบำรุง (ริมน้ำยม) ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชาวเมืองสุโขทัยทั่วไป เพราะศาลนี้เป็นที่ประดิษฐานเทวรูปพระแม่ย่าและดวงวิญญาณของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช รูปพระแม่ย้านี้ทำด้วยศิลาสลักแบบเทวรูปพระพักตร์ยาว พระหนูเสี่ยม พระเกตุมาลายาวประดับเครื่องทรงแบบนางพญาสูงประมาณ 1 เมตร พระแม่ย่าองค์นี้สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ทรงสร้างขึ้นเพื่ออุทิศให้กับพระแม่ คือนางเสื่อง การที่เรียกว่า “พระแม่ย่า” นี้เพราะว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงเรียกมารดาว่า “พระแม่” และชาวเมืองสุโขทัยเคารพพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเสมอด้วยบิดา ดังนั้นจึงรวมเรียกพระมารดาของพระองค์ว่า “พระแม่ย่า” ดังกล่าวแต่เดิมพระแม่ย่าประดิษฐานอยู่บนเขาพระแม่ย่าห่างจากตัวเมืองเก่าประมาณ 8 กิโลเมตร ตรงยอดเขามีเพิงหินเป็นผาป้องกันแดดฝน

ต่อมาชาวสุโขทัยได้อัญเชิญมาประดิษฐานที่เมืองใหม่ โดยสร้างศาลขึ้นที่หน้าศาลากลางจังหวัดริมแม่น้ำยมดังเช่นปัจจุบัน และมีการจัดงานเฉลิมฉลองทุกปีในเดือนกุมภาพันธ์ เรียกว่า “งานพระแม่ย่า”

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (เมืองเก่าสุโขทัย) อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดสุโขทัยตามทางหลวงแผ่นดินสายสุโขทัย-ตากทางหลวงหมายเลข 12 ไปทางทิศตะวันตก 12 กิโลเมตร ถนนหลวงตัดผ่านกลางเมืองจากตะวันออกไปตะวันตก เมื่อผ่านเข้าเขตเมืองเก่าจะแลเห็นยอดพระเจดีย์แบบต่างๆ อันสง่างามและวิหารอันศักดิ์สิทธิ์เปิดให้เข้าชมตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. อัตราค่าเข้าชมท่านละ 20 บาท

กำแพงเมืองสุโขทัย ตั้งอยู่ตำบลเมืองเก่า เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นกำแพงปูนดิน 3 ชั้น โดยการขุดเอาดินขึ้นมาถมเป็นกำแพงและพื้นดินที่ขุดขึ้นยังเป็นคูขังน้ำไว้ใช้สอยและเป็นกำแพงน้ำขึ้นอีก 2 ชั้น กำแพงด้านทิศเหนือจดทิศใต้ยาว 2,000 เมตร ด้านทิศตะวันตก ยาว 1,600 เมตร มีประตูเมือง 4 ประตู ด้านเหนือเรียกว่า “ประตูศาลหลวง” ด้านใต้เรียกว่า “ประตูนะโม” ด้านทิศตะวันออกเรียกว่า “ประตูกำแพงหัก” ด้านทิศตะวันตกเรียกว่า “ประตูอ้อ” ภายนอกกำแพงเมืองในรัศมี 5 กิโลเมตร มีโบราณสถานประมาณ 70 แห่ง สร้างขึ้นไว้ในพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ ได้รับการบูรณะซ่อมแซมโดยกรมศิลปากร และได้รับการจัดตั้งให้เป็นมรดกโลกโดยองค์การ UNESCO ในปี 2537

การเดินทางไปอุทยานฯ จากตัวเมืองสุโขทัย นักท่องเที่ยวสามารถนั่งรถประจำทางสายเมืองเก่า (รถสองแถว) จอดรอบบริเวณที่ท่ารถใกล้ป้อมยามตำรวจ ห่างจากสะพานข้ามแม่น้ำยมไปทางฝั่งตะวันตกราว 200 เมตร มีรถออกทุก 20 นาที ค่าโดยสารคนละ 5 บาท ตั้งแต่ 06.00-18.00 น. ทุกวัน และจากอุทยานฯ มีรถจอดที่บริเวณลานจอดรถ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ภายในกำแพงเมือง

วัดมหาธาตุ เป็นวัดใหญ่อยู่กลางเมือง สร้างสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ มีพระเจดีย์ต่างๆ รวมถึง 200 องค์ นับเป็นวัดสำคัญประจำกรุงสุโขทัย มีพระเจดีย์มหาธาตุ ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ศิลปะแบบสุโขทัยแท้ตั้งเป็นเจดีย์ประธาน ล้อมรอบด้วยเจดีย์ 8 องค์ บนฐานเดียวกัน คือ ปรากฏศิลปะแบบตั้งอยู่ที่ทิศทั้ง 4 และเจดีย์แบบศรีวิชัยผสมลังกาคืออัญมณีอยู่ที่ยอด ด้านตะวันออกบนเจดีย์ประธานมีวิหารขนาดใหญ่ก่อด้วยศิลาแลง มีแท่นซึ่งเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือ พระศรีศากยมุนี ปัจจุบันได้รับการเคลื่อนย้ายไปอยู่ที่วัดสุทัศนฯ กรุงเทพฯ ที่ด้านเหนือและด้านใต้เจดีย์มหาธาตุมีพระพุทธรูปยืนภายในซุ้มพระ เรียกว่า “พระอัฐารศ” ด้านใต้ยังพบแท่นหินเรียกว่า “ขอมดำดิน” อีกด้วย

ศาลาผาแดง เป็นศาสนสถานตามคติศาสนาฮินดู ก่อด้วยศิลาแลง ส่วนยอดหักพังลงหมด รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและประติมากรรมศิลปะที่เป็นรูปเคารพเปรียบเทียบกับศิลปะของสมัยนครวัด (ราว พ.ศ. 1650-1720) จัดเป็นโบราณสถานที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในเมืองสุโขทัย

เนินปราสาทพระร่วง หรือเขตพระราชวัง ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของวัดมหาธาตุ เป็นซากอาคารก่อด้วยอิฐชุดแต่งบูรณะแล้ว มีฐานบัวโดยรอบทำด้วยรูปปั้น สันนิษฐานว่าเนินแห่งนี้คือที่ตั้งของพระที่นั่งหรือปราสาทที่ประทับของกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงที่ครองกรุงสุโขทัยในกาลก่อน แต่องค์ปราสาทหาขึ้นดีไม่ได้แล้ว เพราะคงจะสร้างด้วยเครื่องไม้ เดียวนี้มีแต่ซากกระเบื้องมุงหลังคากระจัดกระจายทั่วไป ณ เนินปราสาทแห่งนี้เองที่ได้ค้นพบศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงและพระแท่นมนังคศิลา

วัดตระพังเงิน (คำว่า “ตระพัง” หมายถึง สระน้ำ หรือหนองน้ำ) เป็นโบราณสถานสำคัญตั้งอยู่บริเวณขอบตระพังเงิน ด้านทิศตะวันตก มีเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์หรือดอกบัวตูมเป็นประธาน บริเวณเรือนธาตุจะมีชั้นประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นประทับยืนทั้ง 4 ทิศ ด้านหน้าเป็นวิหาร 7 ห้อง ฐานและเสาก่อด้วยศิลาแลง ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย บริเวณตรงกลางตระพังเป็นเกาะขนาดเล็ก เป็นที่ตั้งของพระอุโบสถ บริเวณตระพังจะมีดอกบัวขึ้นอยู่รอบสระสวยงามมาก

พระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2518 ตั้งอยู่ริมถนนจรดวิถีถ่องทางทิศเหนือของวัดมหาธาตุ ลักษณะพระบรมรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นพระบรมรูปหล่อด้วยโลหะทองเหลืองผสมทองแดงรมดำ ขนาด 2 เท่าขององค์จริง สูง 3 เมตร ประทับนั่งห้อยพระบาทบนพระแท่นมนังคศิลาบาตร พระหัตถ์ขวาถือคัมภีร์ พระหัตถ์ซ้ายอยู่ในท่าทรงสั่งสอนประชาชน พระแท่นด้านซ้ายมีพานวางพระขรรค์ไว้ข้างๆ ลักษณะพระพักตร์เหมือนอย่างพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยตอนต้น ถ่ายทอดความรู้สึกว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีน้ำพระทัยเมตตากรุณา ยุติธรรมและเรียบง่าย ที่ด้านข้างมีภาพแผ่นจำหลักจารึกเหตุการณ์เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ตามที่อ้างถึงในจารึกสุโขทัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง เป็นสถานที่รวบรวมและจัดแสดงศิลปโบราณที่ได้จากการขุดค้นทางโบราณคดีภายในเมืองสุโขทัย และที่ประชาชนมอบให้ บริเวณพิพิธภัณฑสถานจะแบ่งส่วน

การแสดงโบราณวัตถุไว้เป็น 3 ส่วนคือ

1. **อาคารลายสีอิฐ 700 ปี** เป็นอาคารใหม่ที่ตั้งอยู่ด้านหน้าทางเข้าอาคารใหญ่ เป็นที่จัดแสดงศิลปวัตถุสมัยสุโขทัย เช่น พระพุทธรูป เครื่องใช้ ถ้วยชาม สังคโลก ศิลาจารึก ฯลฯ

2. **อาคารพิพิธภัณฑ์** แบ่งออกเป็น 2 ชั้น แสดงศิลปวัตถุในยุคสมัยต่างๆ มากมาย อาทิ พระพุทธรูปสำริด โอง สังกโลก เครื่องศาสตราวุธ เครื่องถ้วยชามสังคโลก เงินตรา ท่อน้ำระบบชลประทานสุโขทัย ฯลฯ

3. **พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง** จะอยู่ด้านนอกโดยรอบอาคารใหญ่เป็นที่ตั้งแสดงศิลปวัตถุโบราณต่างๆ อาทิ พระพุทธรูปศิลาแผ่นจำหลัก รูปทรงอาคารไทยแบบต่างๆ เตาทูเรียมจำลอง เสาหธรรมจักรศิลา เป็นต้น

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง เปิดให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้าชมได้ทุกวัน ยกเว้น วันหยุดนักขัตฤกษ์ ระหว่างเวลา 09.00-16.00 น. ค่าธรรมเนียมเข้าชม ชาวไทยคนละ 5 บาท ชาวต่างประเทศคนละ 10 บาท กรณีเข้าชมเป็นหมู่คณะควรติดต่อล่วงหน้าที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง ถนนจรดวิถีถ่อง ตำบลเมือง จังหวัดสุโขทัย 64210 โทร. (055) 612167

นอกกำแพงเมืองด้านเหนือ

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นอาคารทรงไทยสถาปัตยกรรมแบบสุโขทัย ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองด้านทิศเหนือ ใกล้กับวัดพระพายหลวง เป็นศูนย์ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมทั้งจัดแสดงแบบจำลองของโบราณสถานต่างๆ ในเขตเมืองเก่าสุโขทัย นักท่องเที่ยวควรเริ่มต้นชมอุทยานฯ จากจุดนี้เพื่อจะได้เห็นภาพรวมของสุโขทัยในอดีต

แหล่งโบราณคดีเครื่องปั้นดินเผาสุโขทัย (เตาทูเรียม) อยู่ใกล้วัดพระพายหลวงบริเวณแนวคูเมืองเก่าที่เรียกว่า “แม่โจน” เป็นเตาเผาถ้วยชามสมัยสุโขทัย มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 ค้นพบเตาโดยรอบ 49 เตา ซึ่งส่วนใหญ่อยู่บริเวณคันคูแม่โจนด้านทิศเหนือ 37 เตา ด้านทิศใต้ข้างกำแพงเมือง 9 เตา และด้านทิศตะวันออก 3 เตา เตาเผาเครื่องสังคโลกมีลักษณะคล้าย

ประทุนเกี่ยวขนาดกว้าง 1.50-2.00 เมตร ยาว 4.5 เมตร เครื่องปั้นดินเผาที่พบบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นประเภทถ้วยชาม มีขนาดใหญ่ น้ำยาเคลือบขุ่นสีเทาแกมเหลือง มีลายเขียนสีดำ ส่วนใหญ่ทำเป็นรูปดอกไม้ ปลา และจักร

วัดพระพายหลวง ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองทางด้านทิศเหนือ เป็นโบราณสถานขนาดใหญ่มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากวัดมหาธาตุ วัดนี้มีคูน้ำล้อมรอบ 3 ชั้น มีปรางค์ 3 องค์ เป็นปรางค์ประธานของวัด ทำด้วยศิลาแลง แบบศิลปะลพบุรี ยังคงเห็นลายปูนปั้นที่ปรางค์ด้านทิศเหนือ ด้านหน้าปรางค์มีฐานวิหารเจดีย์ที่หักพัง ทางด้านประติมากรรม มีพระพุทธรูปปูนปั้นปางต่างๆ เช่น นั่ง ยืน เดิน นอน ซึ่งส่วนใหญ่ชำรุดแล้วประดิษฐานที่มณฑปและซุ้มเจดีย์

วัดศรีชุม ตั้งอยู่ห่างจากวัดพระพายหลวงไปทางทิศตะวันตก 800 เมตร เป็นวัดที่ประดิษฐานพระอจนะ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย และลักษณะของวิหารอันเป็นที่ประดิษฐานพระอจนะนั้น สร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมลักษณะคล้ายมณฑป แต่หลังคาพังทลายลงมาหมดแล้ว เหลือเพียงผนังทั้งสี่ด้าน ผนังแต่ละด้านก่ออิฐถือปูน อย่างแน่นอน ผนังทางด้านใต้มีช่องให้คนเข้าไปภายใน และเดินขึ้นไปตามทางบันไดแคบๆ ถึงผนังด้านข้างขององค์พระอจนะ หรือสามารถขึ้นไปถึงสันผนังด้านบนได้ ภายในช่องกำแพงตามฝาผนังมีภาพเขียนเก่าแก่แต่เลอะเลือนเกือบหมด ภาพเขียนนี้มีอายุเกือบ 700 ปี นอกจากนี้แล้วบนเพดานช่องบันไดยังมีแผ่นหินชนวนขนาดใหญ่แกะสลักลวดลายต่างๆ ใ้มีจำนวนทั้งหมด 50 ภาพ เมื่อเดินตามช่องทางบันไดขึ้นไปจะโผล่บนหลังคาวิหารมองเห็นทิวทัศน์อันงดงามของเมืองเก่าสุโขทัยได้โดยรอบ

เพราะเหตุใดวิหารวัดศรีชุมจึงมีความเร้นลับซ่อนอยู่อย่างนี้ เรื่องนี้หากพิจารณากันอย่างลึกซึ้งแล้ว จะพบว่าพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์พระร่วงทรงพระปรีชาสามารถในด้านปลูกปลูกใจทหารหาญและด้านอื่นๆ อีกมาก เพราะผนังด้านข้างขององค์พระอจนะมีช่องเล็กๆ ถ้าหากใครแอบเข้าไปทางอุโมงค์แล้วไปโผล่ที่ช่องนี้และพูดออกมาดังๆ ผู้ที่อยู่ภายในวิหารจะต้องนึกว่าพระอจนะพูดได้ และเสียงพูดนั้นจะกังวานน่าเกรงขาม เพราะวิหารนี้ไม่มีหน้าต่าง แต่เดิมคงมีหลังคาเป็นรูปโค้งคล้ายโดม

นอกกำแพงเมืองด้านตะวันตก

วัดสะพานหิน โบราณสถานด้านทิศตะวันตกของกำแพงเมืองที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง วัดนี้ตั้งอยู่บนเนินลูกเตี้ย สูงประมาณ 200 เมตร มีทางเดินปูด้วยหินชนวนแผ่นบางๆ จนถึงบริเวณลานวัด มีวิหารก่อด้วยอิฐ มีเสาก่อด้วยศิลาแลง 4 แถว 5 ห้อง ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระปางประทานอภัยสูง 12.50 เมตร เรียกว่า “พระอัฐฐารศ”

เขื่อนสรัดรงค์ หรือท่านบพระร่วง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณเมืองเก่า ท่านบนี้เป็นเขื่อนดิน (คันดิน) สำหรับกั้นน้ำอยู่ระหว่างเขากะระหว่างเขาพระบาทใหญ่และเขาก็กอ้ายมา เพื่อกักน้ำและชักน้ำไปตามคลองส่งน้ำมาเข้ากำแพงเมืองเข้าสู่สระตระพังเงิน สระพังทอง

เพื่อนำไปใช้ในเมืองและพระราชวังในสมัยโบราณ ซึ่งปัจจุบันกรมชลประทานได้ปรับปรุงบูรณะและซ่อมแซมขึ้นใหม่

นอกกำแพงเมืองด้านใต้

วัดเจติยสี่ห้อง โบราณสถานที่น่าสนใจคือเจดีย์ที่เข้าใจว่าเป็นทรงลังกา ที่ฐานมีลวดลายปูนปั้นเป็นรูปสิงห์ขี้อ้าง รูปเทวดาทั้งผู้หญิงผู้ชาย ถือแจกัน ดอกไม้ ลวดลายสวยงามมาก

วัดเชตุพน ศิลปกรรมที่น่าสนใจคือมณฑปสร้างด้วยหินชนวนประดิษฐานพระพุทธรูปสี่อิริยาบถ คือ พระพุทธรูปแบบนั่ง ยืน เดิน นอน ภายในมณฑปเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป มีการใช้วัสดุทั้งอิฐ หินชนวน ศิลาลง ในการก่อสร้างที่ประสานกันอย่างกลมกลืน ได้มีการพบศิลาจารึกหลักที่ 58 จารึกในปี พ.ศ. 2057 กล่าวได้ว่าเจ้าธรรมรังสีสร้างพระพุทธรูปในวันดี

นอกกำแพงเมืองด้านตะวันออก

วัดช้างล้อม เป็นโบราณสถานที่สำคัญ มีเจดีย์ทรงกลมแบบลังกาเป็นประธานของวัด รอบฐานเจดีย์ประดับด้วยปูนปั้นเป็นรูปช้างโมลครั่งตัว ด้านหน้ามีฐานวิหารก่อด้วยอิฐ และยังมีฐานกำแพงแก้วก่อด้วยอิฐล้อมรอบ

วัดตระพังทองกลาง ศิลปกรรมที่สำคัญคือ มณฑปรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ก่อด้วยอิฐ ผนังด้านนอกประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้น ตอนพระพุทธรูปเจ้าเสด็จลงจากดาวดึงส์ ตอนประทานเทศนาโปรดพระพุทธรูปดากับกษัตริย์ศากยราช และตอนเสด็จโปรดนางพิมพานับเป็นศิลปกรรมชิ้นเอกของสุโขทัย บริเวณพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ครอบคลุมพื้นที่กว่า 70 ตารางกิโลเมตร และมีโบราณสถานสำคัญที่น่าชมอีกมากมาย กรณีนักท่องเที่ยวมีเวลามาก โบราณสถานที่น่าสนใจ นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น มีดังนี้

ทิศตะวันออก วัดเจติยสูง วัดเกาะไม้แดง วัดหอดพยอม

ทิศตะวันตก วัดพระบาทน้อย วัดเจติยงาม วัดมังกร วัดอรัญญิก วัดช้างรอบ

ทิศใต้ วัดศรีพิจิตรกิริตักถยาธรรม วัดต้นจัน วัดอโศการาม

อัตราการเข้าชมโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต้องเสียค่าธรรมเนียมเข้าชมชาวไทย 20 บาท และการนำยานพาหนะ 4-6 ล้อ เข้าเขตโบราณสถานต้องเสียค่าธรรมเนียมอีก 30 บาท ส่วนพาหนะเกิน 6 ล้อ ไม่นอนุญาตให้นำเข้า

กรณีเข้าชมเป็นหมู่เป็นคณะ และต้องการวิทยากรนำชม หรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับอุทยานฯ สามารถติดต่อได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต. เมืองเก่า อ. เมือง จ. สุโขทัย 64210 โทร. (055) 613241

สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอำเภอกีรีมาศ

อุทยานแห่งชาติรามคำแหง (เขาหลวง จังหวัดสุโขทัย)
อุทยานแห่งชาติรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย เป็นอุทยานแห่งชาติ

ทางประวัติศาสตร์แห่งแรกของเมืองไทยที่น่าสนใจและนำศึกษา เพราะเป็นการอนุรักษ์ป่าที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์สมัยกรุงสุโขทัยไว้พร้อมกับธรรมชาติ มีเนื้อที่ประมาณ 341 ตารางกิโลเมตร หรือ 213,215 ไร่ ในสมัยก่อนเรียกกันว่า “ป่าเขาหลวง” แต่เมื่อทางการเข้ามาดำเนินการสงวนพื้นที่แห่งนี้ไว้เพื่อประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้นได้ตั้งชื่อเสียใหม่ว่า “รามคำแหง” ซึ่งเป็นมงคลนาม เพราะมาจากพระนามของกษัตริย์อัครวิริยะของชาติไทย คือ “พ่อขุนรามคำแหงมหาราช” ผู้ครองกรุงสุโขทัย เพราะชื่อเดิมนั้น (เขาหลวง) ซ้ำกับ “ป่าเขาหลวง” ซึ่งเป็นชื่ออุทยานแห่งชาติเขาหลวงที่จังหวัดนครศรีธรรมราช อุทยานฯ แห่งนี้ประกอบด้วยขุนเขาที่เด่นเป็นสง่า ทำทายนักปีนเขาทั้งหลาย คือ ยอดเขาหลวงซึ่งประกอบด้วยยอดเขาถึง 4 ยอดด้วยกัน มีหน้าผาสูงชัน ทิวทัศน์สวยงามมาก เมื่อมองลงมาจากยอดเขาเหล่านี้ มีสัตว์ป่านานาชนิด มีน้ำตกที่สวยงามและถ้ำต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับทางประวัติศาสตร์สมัยก่อน จึงเหมาะสมแก่การไปพักผ่อนหย่อนใจ และศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ด้วย อุทยานแห่งชาติรามคำแหงได้รับการประกาศ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2523

ลักษณะภูมิประเทศ

ของป่าเขาหลวงหรืออุทยานแห่งชาติรามคำแหงอยู่ในท้องที่ตำบลด่าน ตำบลลานหอย อำเภอด่านลานหอย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย ตำบลบ้านป้อม ตำบลคีรีมาศ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย จุดสูงสุดของเขาลองอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลถึง 1,200 เมตร เขาลองนี้ประกอบด้วยยอดเขาถึง 4 ยอดด้วยกัน คือยอดเขานารายณ์ สูงจากระดับน้ำทะเล 1,160 เมตร ยอดเขาพระแม่ย่า สูงจากระดับน้ำทะเล 1,200 เมตร ยอดเขาภูกา สูงจากระดับน้ำทะเล 1,200 เมตร และยอดเขาพระเจดีย์สูงจากระดับน้ำทะเล 1,185 เมตร ดังนั้น เมื่อมองจากยอดเขาเหล่านี้ลงไป จึงสามารถมองเห็นทิวทัศน์ทั้งดงม จะเห็นท่านบักก้นน้ำที่สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยที่เรียกกันว่า “สรีดภงค์” และตัวจังหวัดสุโขทัยได้อย่างชัดเจน

สถานที่ที่น่าสนใจในบริเวณอุทยานแห่งชาติรามคำแหง

ยอดเขานารายณ์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,160 เมตร เป็นที่ตั้งของสถานีโทรคมนาคมเขานารายณ์ ของกองทัพอากาศมีเนื้อที่ 25 ไร่ บริเวณเขานารายณ์มีหน้าผาที่สวยงามและสูงชันเป็นสถานพักผ่อนหย่อนใจ สามารถมองเห็นทิวทัศน์รอบเขาในเวลาากลางคืน จะเห็นแสงไฟจากจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดพิษณุโลกได้เป็นอย่างดี

ยอดเขาพระแม่ย่า มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,200 เมตร ตามประวัติความเป็นมาในสมัยก่อนเป็นที่ประทับและจำศีลภาวนาของพระแม่ย่า

ยอดเขาพระเจดีย์ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,185 เมตร ซึ่งจุดเด่นของยอดเขาเหล่านี้ประกอบไปด้วยหน้าผาที่สวยงามและป่าดิบสลั้กับทิวทัศน์ของทุ่งหญ้าผืนใหญ่ที่ทอดไปตามแนวทิวเขา

ประตูล้อมชาติ ทางประวัติศาสตร์ที่มีปรากฏอยู่ดังนี้คือ “ประตูป่า” อยู่ทางทิศเหนือของสวนลุ่ม หรือบริเวณที่ตั้งสำนักงานของอุทยานแห่งชาติในปัจจุบัน “ประตูเปลือย” อยู่ทางทิศตะวันออกของสวนลุ่ม ตั้งอยู่บริเวณด้านตรงของอุทยานฯ “ประตูพระร่วง” อยู่ทางทิศใต้ของสวนลุ่มและมีเรื่องเล่ามาว่าเป็นประตูที่พระร่วงเข้ามาเล่นว่าว ณ ที่แห่งนี้

สวนลุ่มหรือสวนลุมพินีวัน เป็นสวนว่านยาสมุนไพรอีกแห่งหนึ่งอยู่ที่เชิงเขาหลวง ปัจจุบันคือ ที่ตั้งสำนักงานอุทยานแห่งชาติรามคำแหง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของเขาหลวง

เบ็γκัย เป็นสถานที่ของคนที่สมัยก่อนสร้างไว้เป็นที่พักระหว่างทางขึ้นยอดเขาหลวง และเป็นที่หลบภัยของพรานในสมัยพระร่วง นอกจากนี้ยังมีลานพม่าลับหอกเป็นสถานที่เล่าว่าสมัยก่อนพม่าเข้ามาทำสงครามกับกรุงสุโขทัยได้ใช้ลับหอกให้คมมีรอยนูนเป็นร่องๆ ให้เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้

น้ำตกสายรุ้ง เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงและสวยงามมากที่สุด อยู่ทางทิศตะวันตกของเขาหลวง ไหลลงสู่แม่น้ำยมที่บ้านพู่ อำเภอศรีมาศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาหลวง การเดินทางใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 101 (สายสุโขทัย-กำแพงเพชร) กิโลเมตรที่ 400 มีป้ายบอกทาง แยกเข้าไปประมาณ 13 กิโลเมตร ถนนเข้าเป็นทางลูกรังสลั้ทางลาดยางบางช่วง มีหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ ในบริเวณนี้มีจุดจอดรถ น้ำตกมี 4 ชั้น ต้องเดินเท้าจากหน่วยพิทักษ์ฯ ขึ้นไปตามธารน้ำไหล มีระยะทาง 880 เมตร 960 เมตร 1,160 เมตร และ 1,200 เมตร ตามลำดับ

น้ำตกลำเกลียว อยู่ทางทิศตะวันออกของเขาหลวง ไหลลงสู่แม่น้ำยมที่บ้านวังบ่อ และนอกจากนี้ยังมีน้ำตกน้ำพุ น้ำตกผาน้ำริน และน้ำตกข้างทอง เป็นต้น

นอกจากนี้ มีถ้ำต่างๆ ให้ชม เช่น ถ้ำพระนารายณ์ ถ้ำพระแม่ย่า ถ้ำมเหศวร ถ้ำรอยพระบาท ถ้ำพระนอน ถ้ำสำเร็จ และปล่องนางนาค

การเดินทางและที่พัก สำหรับการเดินทางไปท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติรามคำแหงนั้น หากจะเริ่มต้นออกจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ถึงสุโขทัย โดยผ่านทางนครสวรรค์ กำแพงเพชร ศรีมาศ (อำเภอศรีมาศ) ก่อนถึงจังหวัดสุโขทัย 20 กิโลเมตร บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 414 จะเห็นยอดเขาสูงอยู่ทางซ้ายมือ เลี้ยวซ้ายไปตามถนนลูกรัง ระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร ถึงที่ทำการของอุทยานแห่งชาติรามคำแหง ต่อจากนั้นต้องเดินทางโดยทางเท้าจากที่ทำการไปยังสถานที่เที่ยวต่างๆ รายละเอียดที่พัก ติดต่อได้ที่ โทร. 579-7223, 579-5734 หรือที่ ตู้ ปณ. 1 อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย 64160

สถานที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอสวรรคโลก

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสวรรคคมนาเยก ตั้งอยู่ที่ตำบลวังไม้ขอน หลังวัดสวรรคคาราม (วัดกลาง) ห่างจากสุโขทัย 38 กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายมือเข้าไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตร พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ชั้นบนจัดแสดงประติมากรรมสมัยต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมบัติของพระสวรรคคคมนาเยก และบางส่วนย้ายมาจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพระพุทธรูปในยุคสมัยต่างๆ ตั้งแต่ก่อนยุคสุโขทัย จนถึงศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนบริเวณชั้นล่าง จัดแสดงเครื่องถ้วยสังคโลก ซึ่งขุดค้นพบมากที่สุดที่แหล่งโบราณคดี เครื่องถ้วยสังคโลกบ้านเกาะน้อย อำเภอศรีสัชนาลัย รวมทั้งแสดงเครื่องถ้วยสมบัติได้ทะเลที่ขุดขึ้นมาจากแหล่งเรือจม เปิดให้เข้าชมทุกวัน เว้นวันจันทร์ อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 08.30-16.30 น. ค่าเข้าชม ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างชาติ 30 บาท ในกรณีเข้าเป็นหมู่คณะ และต้องการวิทยากรนำชม ติดต่อได้ที่พิพิธภัณฑสถานสวรรคคคมนาเยก จังหวัดสุโขทัย โทร. (055) 641571

สถานที่ที่น่าสนใจ ในเขตอำเภอศรีสำราญ

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสำราญ ตั้งอยู่ที่ตำบลเมืองเก่า บนฝั่งขวาของแม่น้ำยม เดิมชื่อว่า “เมืองเซลิยง” เปลี่ยนชื่อเป็น “ศรีสำราญ” ในสมัยกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงขึ้นครองกรุงสุโขทัย และได้สร้างเมืองขึ้นใหม่เป็นศูนย์กลางการปกครองแทนเซลิยง ในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์มีโบราณสถานและโบราณวัตถุอยู่มากมาย สํารวจค้นพบแล้ว 134 แห่ง ที่สำคัญๆ ก็ได้แก่

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ หรือวัดพระบรมธาตุเมืองเซลิยง หรือวัดพระปรางค์ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองเก่า ศรีสำราญ ลงไปทาง ด้านใต้ประมาณ 3 กิโลเมตร สิ่งสำคัญภายในวัด มีพระปรางค์องค์ใหญ่ ก่อด้วยศิลาแลง ฐานสี่เหลี่ยม จตุรัสกว้าง 22.50 เมตร ด้านหน้า พระปรางค์มีบันไดขึ้นไปสู่ซุ้มประตูเข้าองค์ปรางค์ ซึ่งมีพระปรางค์ องค์เล็กตั้งอยู่กลางห้องเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

วัดเขาพนมเพลิง ตั้งอยู่บนยอดเขาลูกเดี่ยวๆ ของเมืองเก่า ศรีสำราญ สิ่งที่สำคัญของวัดนี้อยู่ที่ตัวพระเจดีย์ศิลาแลง และ วิหารใหญ่ด้านหน้า ด้านหลังของเจดีย์มีมณฑปเล็กๆ หลังหนึ่งตั้งอยู่ ที่วิหารมีเสาศิลาแลงและพระพุทธรูปซึ่งตั้งเป็นประธานแต่ได้ ซ้ำรูดทูดไทม์ไปตามกาลเวลา พระประธานในวิหารประทับ หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยศิลาแลงเป็นชั้นๆ นำมาต่อกัน และตกแต่งพอกปูน ภายนอกอีกทีหนึ่ง

วัดเขาสุวรรณคีรี อยู่ทางทิศตะวันตก ห่างจากยอดเขา พนมเพลิง 200 เมตร และมีความสูงกว่ายอดเขาพนมเพลิงเล็กน้อย เป็นที่ตั้งของพระเจดีย์ที่มีรูปเป็นองค์ระฆังคว่ำใหญ่โตและสูงมาก ฐานของเจดีย์ทำสูงขึ้นไปถึง 5 ชั้น มีบันไดศิลาแลงเดี่ยวๆ สำหรับ เดินขึ้นไปบริเวณทักษิณของเจดีย์ได้ ที่ด้านหลังของเจดีย์ใหญ่ มีวิหารน้อยและเจดีย์ขนาดเล็กๆ และตรงกำแพงแก้วชั้นในทิศ ตะวันตกเฉียงใต้ มีรูปยักษ์ปูนปั้นขนาดใหญ่ และรูปสิงห์ รูปปูนปั้น เหล่านี้ซ้ำรูดและล้มอยู่กับพื้นดิน ลักษณะของรูปยักษ์คล้าย รูปยักษ์วัดช้างล้อมมาก สันนิษฐานว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงสร้างวัดนี้

วัดช้างล้อม อยู่ในเขตตัวเมืองศรีสำราญ เป็นวัดสำคัญของ เมือง มีเจดีย์ทรงลังกาองค์ใหญ่เป็นหลักของวัด ที่ฐานเจดีย์ มีช้างปูนปั้นยืนหันหลังชนผนังเจดีย์อยู่โดยรอบ จำนวน 39 เชือก และช้างที่อยู่ตามมุมเจดีย์ทั้ง 4 ทิศ ตกแต่งเป็นช้างทรงเครื่องตัวใหญ่ สวยงามกว่าช้างเชือกอื่นๆ โดยรอบเห็นฐานเจดีย์จะมีซุ้มประดิษฐาน พระพุทธรูปปางมารวิชัยทุกซุ้ม

วัดเจดีย์เจ็ดแถว วัดเจดีย์เจ็ดแถวนี้ นับว่ามีความสวยงาม มากกว่าวัดอื่นในเมืองสุโขทัย เพราะมีเจดีย์แบบต่างๆ กันมากมาย เป็นศิลปะสุโขทัยแท้ก็มี เป็นศิลปะแบบศรีวิชัยผสมสุโขทัยก็มี นอกจากนี้ภายในเจดีย์บางองค์ยังมีภาพเขียนผนังอีกด้วย แต่ในปัจจุบันลบเลือนไปเกือบหมดแล้ว

วัดสวนแก้วอุทยานใหญ่ อยู่ห่างจากวัดเจดีย์เจ็ดแถวนัก มีกำแพงศิลาแลงล้อมรอบ สิ่งสำคัญของวัดนี้ก็คือ เจดีย์ทรงลังกา ที่ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจตุรัส ทำให้ดูแปลกตากว่าเจดีย์ทรงลังกา วัดอื่นๆ

วัดสวนแก้วอุทยานน้อย หรือที่เรียกกันอีกชื่อว่า วัดสระแก้ว มีพระเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์เป็นหลักของวัด ด้านหน้าของซุ้ม ประดิษฐานพระพุทธรูป ทางด้านทิศตะวันตกมีสระน้ำอยู่สระหนึ่ง ทำให้สันนิษฐานว่าวัดนี้คือ วัดแก้วราชประดิษฐานที่มีกล่าวถึง ในพงศาวดารเหนือนั่นเอง

วัดนางพญา เป็นวัดที่มีลวดลายปูนปั้นงดงามมาก ปรากฏอยู่ บนซากผนังวิหารด้านตะวันตกเฉียงเหนือซึ่งเป็นวิหารขนาดเจ็ดห้อง ภายในวิหารตามเสาทุกด้านมีเทพนมและลวดลายต่างๆ ทำด้วยสังคโลกไม่เคลือบ เจดีย์ของวัดก่อด้วยศิลาแลงสูงใหญ่ และมีสภาพสมบูรณ์รอบฐานเจดีย์ มีเสาโคมไฟโดยตลอด มีบันไดขึ้นไปบนเจดีย์

การเดินทาง ไปยังอำเภอศรีสำราญจากตัวเมืองสุโขทัย ใช้ทางหลวงหมายเลข 101 (สุโขทัย-สวรรคโลก-ศรีสำราญ) ถึงบริเวณ กิโลเมตร 64 เลี้ยวซ้ายข้ามสะพานข้ามแม่น้ำยม จะมีทางแยกขวา เข้าอุทยานฯ ประมาณ 2 กิโลเมตร ระยะทาง 68 กิโลเมตร หรือ โดยสารรถประจำทาง สุโขทัย-ศรีสำราญ ได้ที่ควรถบริเวณ ตลาดเทศบาล นอกจากนี้นักท่องเที่ยวสามารถใช้เส้นทางจาก สวรรคโลกไปตามทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1201 ไปจนถึง ตำบลเมืองเก่า บริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำยมแล้วเลี้ยวซ้าย เข้าอุทยานฯ อีก 2 กิโลเมตร รวมระยะทาง 22 กิโลเมตร

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสำราญ เปิดให้นักท่องเที่ยว เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น. ค่าเข้าชม ชาวไทย 10 บาท ชาวต่างชาติ 40 บาท นักท่องเที่ยวที่ต้องการขอวิทยากรนำชม หรือสอบถามรายละเอียด สามารถติดต่อได้ที่อุทยานประวัติศาสตร์ ศรีสำราญ อ. ศรีสำราญ จ. สุโขทัย 64130 โทร. (055) 679211

ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก (เตาทูเรียม) ตั้งอยู่ที่ บ้านเกาะน้อย อยู่เหนือเมืองศรีสำราญไปอีกประมาณ 4 กิโลเมตร มีเตาเผาที่ขุดพบแล้วกว่า 500 เตา ในบริเวณยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ถือได้ว่าเป็นนิคมอุตสาหกรรมของเมืองศรีสำราญ มีการขุดพบ

เครื่องสังคโลกทั้งในสภาพสมบูรณ์และแตกหักเป็นจำนวนมาก ลักษณะเตาเผาจะเป็นรูปยาวรีคล้ายประทุนเรือจ้งยาวประมาณ 7-8 เมตร

ศูนย์ศึกษา ดังกล่าว ปัจจุบันมีอยู่ 2 อาคาร ซึ่งตั้งอยู่บริเวณ เตาที่ใช้เป็นที่ศึกษา มีหมายเลขเตาที่ใช้เรียกในการศึกษา คือ เตาที่ 42 และเตาที่ 61 ภายในตัวอาคารจะมีการตั้งแสดงโบราณวัตถุ เอกสารทางวิชาการ ตลอดจนวีดิทัศน์การเครื่องถ้วยสมัยโบราณ ให้นักท่องเที่ยวชมอีกด้วย โดยศูนย์ฯ จะเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00-12.00 น. และเวลา 13.00-16.00 น. ค่าธรรมเนียมเข้าชม คนไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 20 บาท

การเดินทาง จากบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ไปทางทิศเหนือ ทางประตูหม้อไปถึงบ้านเกาะน้อยราว 5 กิโลเมตร จะเห็นซากเตาเผาโบราณเรียงรายอยู่โดยทั่วไป หรือจากตัวอำเภอศรีสัชนาลัย ใช้เส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1201 ลงมาที่บ้านเกาะน้อย ประมาณ 7 กิโลเมตร จะเห็นอาคารศูนย์ฯ อยู่ทางซ้ายมือ

อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย เดิมชื่อป่าคา เป็นชื่อที่ชาวบ้านเรียก มีความหมายถึงป่าคาหลวง หรือสันกลางแม่วังช้าง มีลักษณะเป็นทุ่งหญ้าคาขนาดใหญ่ เป็นต้นน้ำของแม่น้ำท่าแพ ภายในบริเวณอุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัยมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้แก่น้ำตกตาดเดือน น้ำตกตาดดาว น้ำตกทรายขาว ถ้ำธาราสันต์โป่งเดือด ถ้ำค้างคาว บริเวณอุทยานมีเนื้อที่ทั้งหมด 133,250 ไร่ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2524

ติดต่อจองที่พัก หรือสอบถามรายละเอียดได้ที่อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย ตู้ ปณ. 10 ต. บ้านแก่ง อ. ศรี สัชนาลัย จ. สุโขทัย 64130 โทร. (055) 611179 ต่อ 163 หรือที่งานบริการบ้านพัก กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ โทร. 579-7223, 579-5734

การเดินทาง โดยรถยนต์จากจังหวัดสุโขทัย ตามถนนสายสุโขทัย-สวรรคโลก-ศรีสัชนาลัย (สายเก่า) จะเข้าสู่อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัยได้ 2 ทางคือ สายเก่า จากอำเภอสวรรคโลกเลีย่วซ้ายไปอำเภอทุ่งเสลี่ยมข้ามสะพานแม่น้ำยมไปอีกประมาณ 3 กิโลเมตรเลีย่วขวาไปตามทางสายใหม่ สวรรคโลก-ศรีสัชนาลัย ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร ถึงบ้านเมืองเก่า เลี้ยวซ้ายลงทางลูกรัง

ถึงบ้านสารจิตรอีก 9 กิโลเมตร แล้วเดินทางต่อผ่านบ้านแก่งบ้านปากค่างและบ้านป่าคา ถึงที่ทำการอุทยานฯ ระยะทางประมาณ 45 กิโลเมตร และสายที่ 2 จากอำเภอศรีสัชนาลัยเลีย่วซ้ายผ่านหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีสัชนาลัยข้ามสะพานแม่น้ำยมผ่านหน้าโรงพยาบาลศรีสัชนาลัย เลี้ยวซ้ายไปตามทางสายใหม่ศรีสัชนาลัย-สวรรคโลก ถึงบ้านหนองอ้อ เลี้ยวขวาลงทางลูกรังไปเชื่อมกับทางสายแรกที่บ้านสารจิตร รวมระยะทางถึงอุทยานแห่งชาติฯ ประมาณ 45 กิโลเมตร จะมีป้ายบอกทางชัดเจน สภาพเส้นทางจะเป็นทางลาดยาง ขนาดสองทางวิ่ง ก่อนจะเข้าอุทยานฯ จะต้องผ่านห้วยซึ่งมีสะพานข้ามอยู่แล้ว

สำหรับการเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง จะมีรถออกจากอำเภอศรีสัชนาลัยเป็นรถสองแถวขนาดใหญ่ จุดที่ตรงข้ามสถานีตำรวจภูธร อำเภอศรีสัชนาลัย มีป้ายเขียนนอกรถว่า “บ้านโป” จำนวน 1 คัน และมี “แม่เรื่องทรัพย์” อีก 1 คัน ซึ่งรถทั้ง 2 คัน จะออกเวลา 11.00 น. ค่าโดยสารถึงอุทยานฯ คนละ 30 บาท

ในกรณีที่เดินทางเป็นหมู่คณะ อาจจ้างเหมาจากรถดังกล่าวเข้าไปอุทยานฯ ได้ ราคาค่าจ้างเหมาต่อเที่ยวประมาณ 600 บาท

เทศกาลและงานประเพณี

งานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในวันที่ 17 มกราคมของทุกปี ทางจังหวัดได้จัดให้มีงานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ณ บริเวณอนุสาวรีย์ของพระองค์ท่าน เพื่อเป็นการรำลึกและเผยแพร่พระเกียรติคุณให้ขจรขยายไปทั่วในงานดังกล่าว จะมีการทำบุญตักบาตรและพิธีทางศาสนา ขบวนสักการะพ่อขุน การบวงสรวงการเล่นพลุ ตลอดจนนาฏศิลป์และมหรสพต่างๆ ทั้งกลางวันและกลางคืน

ประเพณีงานบวชพระ ที่อำเภอศรีสัชนาลัย หรือชาวบ้านเรียกว่า “บวชช้าง” เป็นงานประเพณีอุปสมบทของชาวบ้านหาดเลีย่วอำเภอศรีสัชนาลัย กำหนดการจัดงานวันที่ 7-8 เมษายน ของทุกปี ลักษณะเป็นการอุปสมบทหมู่ แห่ด้วยช้างเป็นขบวน ประมาณ 20-30 เชือก มีการตกแต่งนาคนและช้างอย่างสวยงาม มีการประกวดกันระหว่างเจ้าภาพที่นัดหมายกันมาเป็นประจำทุกปี

งานประเพณีสงกรานต์น้ำโอยทาน จัดขึ้นในวันสงกรานต์ของทุกปี ณ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย เป็นการสืบทอดงานประเพณีเก่าแก่ของสุโขทัย ดังหลักฐานที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่ว่า “คนสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน” งานประกอบไปด้วยสิ่งที่น่าสนใจ อาทิ กิจกรรมทางศาสนา การประกวดผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน การแสดงนาฏศิลป์ และละครประกอบแสงเสียง การเล่นไฟ ขบวนแห่สงกรานต์ ฯลฯ

งานลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ เป็นงานประเพณีที่จังหวัดจัดขึ้นในวันเพ็ญเดือนสิบสองของทุกปี ณ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ ลักษณะของงานประกอบด้วย การลอยกระทงจุดประทีปโคมไฟ จุดตะไลไฟพะเนียง การละเล่นพื้นบ้าน ขบวนแห่ต่างๆ และระบำโบราณคดีชุดสุขุขทัย แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชาวสุโขทัยตามศิลาจารึกในบรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมของโบราณสถานในบริเวณเมืองเก่าสุโขทัย นอกจากนี้ยังมีการแสดงแสงเสียง เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อันรุ่งเรืองของอาณาจักรสุโขทัย

งานวันพิชิตยอดเขาหลวง เป็นงานประจำปีที่จังหวัดสุโขทัย จัดให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป ได้เดินทางขึ้นสู่อยอดเขาหลวง ในอุทยานแห่งชาติรามคำแหง อ. ศรีมาศ โดยจัดประมาณ เสาร์อาทิตย์ที่สองของเดือนธันวาคม ผู้สนใจสอบถามรายละเอียดสามารถติดต่อได้ที่สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุโขทัย โทร. (055) 612286

สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

เครื่องสังคโลก เป็นเครื่องสังคโลกที่ทำเลียนแบบของเดิมได้เหมือนจริงและงดงามมาก เหมาะเป็นสินค้าที่ระลึกอย่างยิ่ง อีกทั้งราคายังย่อมเยา

เครื่องปั้นดินเผาทุ่งหลวง อำเภอศรีมาศ เป็นงานดินเผาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นหม้อรูปต่างๆ มีลายฉลุ หรือเป็นรูปสัตว์ตัวเล็กตัวน้อย เช่น กบ อึ่งอ่าง สุนัข

ทองโบราณ สินค้าที่ระลึกที่มีชื่อเสียง คุณค่าสูงทั้งด้านวัตถุและมีมือช่างของ อ.ศรีสังขนาลัย ทำขึ้นใหม่จากฝีมือคนท้องถิ่นโดยไม่ใช้เครื่องจักรใดๆ ช่วย โดยทำเลียนแบบเครื่องประดับโบราณสุโขทัย เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล ต่างหู แหวน เป็นต้น

เงินโบราณ เพิ่งถือกำเนิดขึ้นมาเมื่อไม่นานมานี้ เพื่อสร้างงานและรายได้ให้แก่ชาวบ้าน เป็นงานฝีมือแท้ๆ ที่ใช้ความประณีตในแต่ละขั้นตอน ทำเลียนแบบเครื่องทองโบราณ หากชมได้ตามร้านเครื่องเงินในเขต อ. ศรีสังขนาลัย

ขนมเกลียว เป็นของฝากประเภทขนมเคี้ยวที่ขึ้นชื่ออีกชนิดหนึ่ง ทำจากแป้งหมี่ผสมไข่ ปูรรสด้วยพริกไทย เกลือ เคล้าให้เข้ากัน ก่อนจะนำมาปั้นเป็นเกลียว ทอดกรอบ คลุกน้ำตาล มีรสหวานหาซื้อได้ตามร้านขายของฝากทั่วไป หรือสามารถติดต่อซื้อโดยตรงที่ร้านครูแก้ว โทร. 612-037 ร้านสุนธรา โทร. 612-112

ถั่วทอด เป็นของฝากขึ้นชื่อของ อ. ศรีสำโรง จนมีคนขนานนามว่า “ถั่วทอดสองร้อยปี” เนื่องจากมีการถ่ายทอดสูตรดั้งเดิมจากรุ่นปู่ย่า มาสู่รุ่นหลาน ทำจากแป้งข้าวเจ้า แป้งหมี่ ไข่ กะทิ เกลือ พริกไทย และกลอยหั่น นำส่วนผสมทั้งหมดเคล้าให้เข้ากัน แล้วนำไปทอดจนเหลืองกรอบ สามารถสั่งซื้อได้โดยตรงที่ ร้านลอนศิลป์ อ.ศรีสำโรง โทร. 681-443 และร้านถั่วทอดทั่วไปใน อ.ศรีสำโรง

กล้วยอบเนย เป็นของฝากของ อ. ศรีมาศ คล้ายกับขนมรังนกซึ่งใช้มันเทศแต่ดัดแปลงมาใช้กล้วยแทน ทำมาจากกล้วยน้ำว้าดิบปอกเปลือกซอยขวางเป็นชิ้นบางๆ ผึ่งลมไว้ครึ่งวันก่อนจะนำไปปิ้งรอสด้วยเกลือ น้ำตาล และเนยครีม (คอฟฟี่เมท)

ผ้าหาดเสี้ยว ในเขต อ.ศรีสังขนาลัย เป็นผ้าขึ้นต้นจกที่งดงามหลากหลายสี เปี่ยมไปด้วยคุณภาพ เป็นฝีมือของชาวไทยพวนที่อพยพมาจากเมืองพวน ทางตอนเหนือของเมืองเวียงจันทน์ ประเทศลาว

ผลิตภัณฑ์หินอ่อน ของอำเภอทุ่งเสลี่ยม มีของที่ระลึกและสินค้าประเภท เช่น โต๊ะ เก้าอี้ แจกัน ที่เขียนบุหรี

ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก (รหัสทางไกล055)

- อำเภอเมือง**
- เครื่องปั้นดินเผาทุ่งหลวง** หมู่ 3 ต. เมืองเก่า
- ร้านคุณตา** ต.ธานี โทร. 612112 ขายของฝากประเภทขนมเคี้ยว
- ร้านครูแก้ว** ถ. ศรีอินทราทิตย์ ต.ธานี โทร. 612037
- ศูนย์วัฒนธรรมสุโขทัย (น้ำค้าง)** ถ.จรดวิถีถ่อง ต.เมืองเก่า โทร. 611049, 697022 อยู่ใกล้เมืองเก่าสุโขทัย จำหน่ายสินค้าพื้นเมืองทุกชนิด เช่น ผ้าทอ เครื่องจักสาน ผ้าหาดเสี้ยว ขึ้นต้นจกเครื่องข้าวตอกพระร่วง วัตถุโบราณ
- ห้างหุ้นส่วนจำกัดโพรวี** ถ.จรดวิถีถ่อง จำหน่ายสินค้าหินอ่อน และของที่ระลึกหินอ่อน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ แจกันที่เขียนบุหรีที่ใส่ไม้จิ้มฟัน โทร. 612456, 612978
- อาณาจักรพอกู สังคโลก** หมู่ 3 ต. เมืองเก่า โทร. 612180, 697050 ก่อนถึงอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 2 กิโลเมตร เป็นศูนย์อนุรักษ์เครื่องสังคโลกสุโขทัย และผลิตเครื่องสังคโลกด้วยรูปแบบและลวดลายสมัยสุโขทัย

อำเภอคีรีมาศ

บ้านทุ่งหลวง ตั้งอยู่ตามเส้นทางสายสุโขทัย-กำแพงเพชร ไปประมาณ 15 กิโลเมตร จะมีทางแยกซ้ายเข้าบ้านทุ่งหลวง ซึ่งมีการปั้นหม้อดินเผาสืบต่อมาแต่โบราณ มีรูปทรงและลวดลายสวยงาม บางบ้านมีการปั้นตุ๊กตารูปสัตว์ต่างๆ และมีสินค้าไว้จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวด้วย

ร้านแอ่วคีรีมาศ ถ. สุขาภิบาล ต. ตะโหนด โทร. 695111 ขายของฝากประเภทขบเคี้ยว มีกล้วยอบเนยเป็นของที่ระลึกขึ้นชื่อ

อำเภอศรีสัชนาลัย

บ้านหาดเสี้ยว เป็นแหล่งจำหน่ายผ้าทอพื้นเมือง เช่น ซิ่นตีนจก ผ้าขาวม้า ผ้านวมต่างๆ ผ้าทอหาดเสี้ยวเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยงามและมีชื่อเสียงมาก เกือบทุกบ้านจะมีที่ทอผ้าตั้งอยู่และมีร้านจำหน่ายผ้าพื้นเมืองหลายร้าน เช่น

ร้านเริง ถ. สวรรคโลก-ศรีสัชนาลัย ต. หาดเสี้ยว โทร. 671129

ร้านสาธิต หมู่ 2 ต. หาดเสี้ยว โทร. 671143 มีพิพิธภัณฑ์ผ้าเก่าบ้านหาดเสี้ยว เปิดให้ชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00-18.00 น.

ร้านทำทองโบราณในอำเภอศรีสัชนาลัย

ร้านสมศักดิ์ วงศ์ใหญ่ หมู่ 3 ต. ศรีสัชนาลัย โทร. 679186-7

ร้านสมสมัย 95/1 ต. ศรีสัชนาลัย โทร. 679095

ร้านสุภาภรณ์ หมู่ 4 ต. ท่าชัย โทร. 679122

ร้านลำตัดเงินโบราณ หมู่ 3 ถ. สวรรคโลก-ศรีสัชนาลัย ต. ท่าชัย โทร. 679068

อำเภอทุ่งเสลี่ยม

โรงงานหินอ่อน อำเภอทุ่งเสลี่ยม มีของที่ระลึกและสินค้าประเภทหินอ่อน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ แจกัน ที่เขียนรูป และของที่ระลึกหินอ่อนอื่นๆ นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้ตามเส้นทางสายทุ่งเสลี่ยมเถิน ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 2 นาที หรือที่ 201/1 หมู่ 2 ต. ทุ่งเสลี่ยม โทร. 659060, 659213

อำเภอศรีสำโรง

ร้านถั่วทอดลอนศิลป์ ถ. สิริสมาลังค์ โทร. 681443

รถเช่าและบริการนำเที่ยว (รหัสทางไกล 055)

บริษัทสุโขทัยทราเวลเซอร์วิส จำกัด ถ.จรดวิถีถ่อง ต.ธานี อ.เมือง โทร. 613075-6

สกายทัวร์ (ศรีกัลยาทัวร์) ถ. ประเสริฐพงษ์ ต. ธานี โทร. 612236 และ 58/1-7 ถ. บายพาส ต. บ้านกล้วย โทร. 612237-8

หมายเลขโทรศัพท์ที่ควรทราบ (รหัสทางไกล 055)

สำนักงานจังหวัดสุโขทัย	611619
ประชาสัมพันธ์จังหวัด	612286
สถานีตำรวจภูธร อ. เมืองสุโขทัย	611199
โรงพยาบาลสุโขทัย	611782, 611702
บริษัทขนส่ง จำกัด	613296

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 3

209/7-8 ศูนย์การค้าสุรสีห์ ถ. บรมไตรโลกนาถ

ต. ในเมือง อ. เมือง จ. พิษณุโลก 65000

โทร. (055) 252742-3 โทรสาร (055) 252742

พื้นที่ความรับผิดชอบ : พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย